

Profesor Jolanta Sierakowska-Dyndo

Jolanta Sierakowska-Dyndo jest iranistką specjalizującą się w badaniach nad historią, kulturą i myślą polityczną Afganistanu. W tej dziedzinie jest jednym z kilku zaledwie specjalistów w Polsce. Od początku swojej kariery naukowej jest związana z Uniwersytetem Warszawskim. Studia rozpoczęła w Zakładzie Turko-logii i Iranistyki Instytutu Orientalistycznego w 1971 roku, kiedy to po raz pierwszy w dziejach Uniwersytetu Warszawskiego przeprowadzono rekrutację na odrębny kierunek – iranistykę. W roku 1977 – rok po uzyskaniu dyplomu ukończenia studiów – została zatrudniona w Zakładzie Współczesnych Zagadnień Azji jako asystentka-stażystka, a w 1978 roku rozpoczęła studia doktoranckie.

Przedmiotem badań naukowych młodej doktorantki była myśl polityczna współczesnego Afganistanu. Na wyborze tematu studiów w dużym stopniu zaważył roczny staż (1976–1977) na Uniwersytecie w Kabulu. Krótsze wyjazdy do Afganistanu w następnych latach oraz trzymiesięczne stypendium w 1982 roku w Instytucie Krajów Azji i Afryki na Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie zaowocowały zgromadzeniem znacznej części materiałów źródłowych do badań w zakresie problemów politycznych współczesnego Afganistanu.

Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych Jolanta Sierakowska-Dyndo uzyskała w 1985 roku na podstawie rozprawy *Koncepcje polityczne Mohammada Dauda i ich realizacja na tle ówczesnych stosunków społecznych w Afganistanie (1953–1978)*, napisanej pod kierunkiem Jej Mistrza profesora Bogdana Składanka. Warto podkreślić, że karierę naukową na Uniwersytecie Warszawskim budowała zarówno pod kierunkiem Bogdana Składanka, jak i Marii Składankowej – założycieli warszawskiej iranistyki. Te dwie nieprzeciętne osobowości – on historyk, ona kulturoznawczyni, oboje w różnym zakresie – wywarły wpływ na zainteresowania badawcze Pani Profesor oraz wyzwoliły Jej niespożyty potencjał w zakresie działalności organizacyjnej.

Tuż po obronie doktoratu w 1985 roku Jolanta Sierakowska-Dyndo została zatrudniona w Instytucie Orientalistycznym na stanowisku adiunkta, co umożliwiło

Jej zapoczątkowanie na Uniwersytecie Warszawskim badań w zakresie kultury i dziejów Afganistanu.

Zawarta w dysertacji doktorskiej analiza politycznych koncepcji premiera, a później prezydenta Afganistanu Mohammada Dauda była rozwijana przez młodą uczoną w dalszych studiach nad Afganistanem. Na tym etapie kariery przedmiotem Jej badań była przede wszystkim struktura organizacji społecznych, odzwierciedlająca pojęcie ładu. Jolanta Sierakowska-Dyndo skoncentrowała się na poszukiwaniu wzorców, systemów wartości oraz norm moralnych i prawnych, które kształtowały postawy Afgańczyków, a także wpływały na ich działania i wybory polityczne.

Materiały źródłowe do badań w tym zakresie uczona zgromadziła między innymi dzięki kwerendom bibliotecznym oraz konsultacjom naukowym w ośrodkach europejskich. Istotne znaczenie miał przede wszystkim wyjazd w 1993 roku do Stiftung Bibliotheca Afghanica w szwajcarskim Liestal – największego w Europie ośrodka dokumentacji i informacji o Afganistanie. Jolanta Sierakowska-Dyndo spotkała się tam z politykami afgańskimi przebywającymi na emigracji, między innymi z ministrem spraw zagranicznych w rządzie Amanullaha – Abdulem Wakilem. W latach 1994–1998 kontynuowała poszukiwania badawcze podczas wyjazdów do Szwajcarii, Moskwy i Paryża (Institut National des Langues et Civilisations Orientales, INALCO).

Prowadzone badania zaowocowały rozprawą habilitacyjną *Granice wyobraźni politycznej Afgańczyków. Normatywno-aksjologiczne aspekty tradycji afgańskiej*, która stanowiła podstawę nadania Jolancie Sierakowskiej-Dyndo stopnia doktora habilitowanego w 1999 roku. Książka ta jest najważniejszą publikacją Jubilatki. Po raz pierwszy została wydana w 1998 roku przez Wydawnictwo Akademickie Dialog. W 2007 roku ukazało się drugie rozszerzone wydanie tego dzieła, a sześć lat później nakładem wydawnictwa Cambridge Scholars Publishing opublikowano jego angielską wersję pod tytułem *Boundaries of Afghans' Political Imagination: The Normative-Axiological Aspects of Afghan Tradition* (Newcastle upon Tyne, 2013). Praca ta spotkała się z entuzjastycznym przyjęciem środowiska międzynarodowego i została uznana za jedną z ważniejszych monografii poświęconych paradygmatom politycznej tradycji Afganistanu. Zawarte w niej wyniki badań, mimo upływu lat, rozlicznych konfliktów, nieustannych przeobrażeń w tym kraju, ciągle pozostają aktualne.

Sformułowana w tym dziele koncepcja afgańskiego wzoru władzy stanowi jedno z największych osiągnięć naukowych Jolanty Sierakowskiej-Dyndo. Dowodzi ona, że afgański wzór władzy opiera się na trybalizmie, z którego wyrastają dwa układy: koła i piramidy. Koło odzwierciedla wyobrażenie porządku społecznego kształtowane przez *Pasztunwali* – plemienny kodeks należący do tradycji języka paszto, natomiast symbol piramidy opisuje porządek publiczny uformowany przez sufizm i wyrażany w języku perskim. Zestawienie koła i piramidy,

którego dokonała Jolanta Sierakowska-Dyndo, wskazuje na naturalne dla tej kultury ograniczenia. By przytoczyć tu słowa Bogdana Składanka:

Pozwala dostrzec, że krąg stanowi dla Pasztunów odniesienia przestrzenne i czasowe, a to oznacza zgodę na cykliczność zjawisk politycznych i ustrojowych, stąd nie ma w nim miejsca na ideę władzy, która znalazła się w strefie profanum. Symbol piramidy z kolei wyraża hierarchiczny porządek, zrozumiały dla Tadżyków. Podstawą dla norm formowanych w systemie piramidy stały się bractwa sufich. Jolanta Sierakowska-Dyndo twierdzi, że władza jako piramida długo była dla Pasztunów symbolem nieczytelnym i dlatego pierwsze próby reorganizacji społeczności i państwa były dokonywane poza strukturami plemiennymi. Porządek w układzie piramidy w Afganistanie nadal rodzi się tam, gdzie plemienna struktura nie spełnia zadań jako regulator i organizator życia społecznego¹.

Jolanta Sierakowska-Dyndo jest autorką niemal stu publikacji, dotyczących między innymi: teorii politycznych i norm społecznych Afganistanu, sacrum i profanum w tradycji afgańskiej, literatury Afganistanu, sztuki perskiej i dziejów Iranu. W kręgu Jej zainteresowań badawczych znajdują się również studia porównawcze nad irańskimi grupami plemiennymi oraz strukturami społecznymi

Prof. Jolanta Sierakowska-Dyndo i prof. Tadeusz Majda, Teheran, Iran 2006

¹ Recenzja autorstwa B. Składanka, J. Sierakowska-Dyndo, „Granice wyobraźni politycznej Afgańczyków”, „Przegląd Orientalistyczny” 1999, nr 3–4, s. 332.

ludów irańskich i staroceltyckich. Przez wiele lat współpracowała z interdyscyplinarną pracownią celto-azjatycką prowadzoną przez profesor Jadwigę Pstrusińską w Zakładzie Iranistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Najważniejszą Jej publikacją w tej dziedzinie jest artykuł *Wzór ładu społecznego w kulturze pasztuńskiej i kulturach staroceltyckich* (Collectanea Celto-Asiatica Cracoviensia, Kraków 2000).

Jolanta Sierakowska-Dyndo w swojej karierze sporo miejsca poświęciła także historii Iranu. Interesowała się stosunkami polsko-irańskimi w czasach Persji Safawidów (1506–1720). Ciekawiły ją wzajemne wpływy kulturowe i relacje polityczne między Rzeczpospolitą a Persją w XVI–XVIII wieku, kiedy to idee sarmatyzmu, nawiązujące do tradycji Wschodu, odgrywały znaczącą rolę w kształtowaniu wyobraźni społecznej szlachty polskiej. Warto tu przywołać znakomity artykuł Jej autorstwa zatytułowany *Rzeczpospolita Polska i Persja – wzajemne kontakty* ([w:] *Arcydzieła sztuki perskiej ze zbiorów polskich*, red. T. Majda, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2002, s. 48–58).

Badania nad relacjami polsko-perskimi okresu Safawidów wykorzystała w dydaktyce, prowadząc zajęcia z dyplomatyki perskiej dla studentów iranistyki. W ramach ćwiczeń tłumaczone i omawiane były oryginalne listy szachów perskich skierowane do polskich monarchów. Temat ten wzbudził zainteresowanie absolwentów tego kierunku i w rezultacie kolejne pokolenie rozwija studia w tym zakresie.

Pani Profesor prowadziła również badania nad relacjami polsko-irańskimi w czasie II wojny światowej i wynikającymi z tego konsekwencjami natury politycznej i ekonomicznej dla Iranu. Pogłębione badania w tym zakresie, podjęte także w formie prac terenowych, możliwe były przede wszystkim dzięki wznowieniu po 1995 roku współpracy naukowej między Iranem i Polską, ograniczonej przez wybuch rewolucji muzułmańskiej w 1979 roku. Na pierwsze stypendium naukowe do Iranu Jolanta Sierakowska-Dyndo wyjechała w roku 1997, a od roku 2004, praktycznie co roku, odbywała naukowe podróże do tego kraju. Brała udział w rozlicznych konferencjach organizowanych przez irańskie uniwersytety oraz Ambasadę RP w Teheranie, prowadziła kwerendy biblioteczne oraz badania terenowe w różnych zakątkach Iranu. Uwielbiała odwiedzać biblioteki, księgarnie, muzea, jak też podróżować autobusami i taksówkami po irańskiej prowincji, rozmawiać z ludźmi, próbując uchwycić ich sposób myślenia i rozumienia świata. Niewątpliwie należy do grona tych uczonych, którzy podkreślają znaczenie łączenia gabinetowych studiów nad tekstami w językach orientalnych z pracami terenowymi.

W roku 2003 Jolanta Sierakowska-Dyndo została zatrudniona na stanowisku profesora nadzwyczajnego na Wydziale Neofilologii UW. Trzy lata później otrzymała tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych, a w 2016 roku została mianowana profesorem zwyczajnym w Zakładzie Iranistyki Wydziału Orientalistycznego.

Prof. Jolanta Sierakowska-Dyndo i dr Magdalena Rodziewicz, Iran 2011

Oprócz pracy naukowej imponujący rozdział w karierze Pani Profesor stanowi działalność organizacyjna na rzecz orientalistyki warszawskiej. Jej aktywność rozpoczęła się w 1999 roku, tuż po habilitacji, z chwilą objęcia stanowiska wicedyrektora Instytutu Orientalistycznego Wydziału Neofilologii (1999–2002). Zaangażowanie Jolanty Sierakowskiej-Dyndo w kierowanie tą jednostką oraz Jej przywódczy talent sprawiły, że w roku 2002 została wybrana na stanowisko dyrektora Instytutu Orientalistycznego (2002–2005). Decydując się na objęcie tych stanowisk, za priorytet swoich działań uznała zbudowanie solidnych podstaw instytucjonalnych i organizacyjnych orientalistyki oraz umocnienie jej miejsca w strukturze Uniwersytetu Warszawskiego. W wyniku Jej starań ówczesny Instytut Orientalistyczny został wyodrębniony, na mocy uchwały Senatu UW z 2005 roku, z Wydziału Neofilologii jako samodzielna, podstawowa jednostka organizacyjna uczelni. W tym samym roku Jolanta Sierakowska-Dyndo została wybrana na dyrektora Instytutu na drugą kadencję i pełniła tę funkcję aż do roku 2008, który zapisał się zarówno w życiorysie zawodowym Jubilatki, jak i w dziejach warszawskiej orientalistyki jako czas przełomowy. Niewyczerpana energia, poczucie odpowiedzialności, optymizm oraz zaangażowanie Profesor Sierakowskiej-Dyndo w budowanie trwałych podstaw Instytutu Orientalistycznego jako samodzielnej